

Ks. Stanisław K o w a l c z y k, *Teoria poznania*, Sandomierz 1997, ss. 184.

Od dłuższego już czasu odczuwaliśmy w Polsce brak dobrego podręcznika do teorii poznania. Studenci filozofii, w tym także alumni seminariów duchownych, żalili się trochę, że nie mają zwięzłych pomocy do przyswojenia sobie zagadnień tego działu filozofii. Polska literatura filozoficzna obfituje, owszem, w wiele prac z zakresu teorii poznania. Przykładowo można by wymienić obszerną monografię M. A. Krąpca *Realizm ludzkiego poznania* czy prace A. B. Stępnia (*O metodzie teorii poznania*, Lublin 1966 oraz *Teoria poznania. Zarys kursu uniwersyteckiego*, Lublin 1971), czy także prace takich autorów, jak: S. Adamczyk (*Krytyka ludzkiego poznania*, Lublin 1962), K. Ajdukiewicz (*Zagadnienia i kierunki filozofii*, Warszawa 1949), T. Czeżowski (*Odczyty filozoficzne*, Toruń 1958), J. Kalinowski (*Teoria poznania praktycznego*, Lublin 1960), T. Kotarbiński (*Elementy teorii poznania, logiki formalnej i metodologii nauk*, Warszawa 1961), T. Rutkowski (*Teoria poznania*, Płock 1994), A. Schaff (*Teoria poznania*, Warszawa 1958), jednakże autorzy ci

w swoich pracach prezentują zagadnienia teoriopoznawcze w różnej optyce merytorycznej i metodologicznej, w zależności od przyjmowanej i realizowanej przez siebie koncepcji filozofii. Wydaje się, iż zupełnie usprawiedliwiony jest pomysł ks. Stanisława Kowalczyka, profesora Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, ogłoszenia w takiej sytuacji zwięzłej prezentacji zagadnień teoriopoznawczych w optyce filozofii klasycznej.

Autor podzielił prezentowany materiał na 4 części, według zagadnień omawianych w klasycznej teorii poznania. Pierwsza część to zagadnienia wstępne. Przedstawił tu: nazwy i opis tej dyscypliny, jej stosunek do nauk pokrewnych, historię problematyki teoriopoznawczej, ujęcia i metody, punkt wyjścia analiz oraz relację do zdrowego rozsądku.

Druga część książki zatytułowana „Prawdziwość i pewność poznania” poświęcona jest głównie zagadnieniu prawdy. Autor omawia najpierw klasyczną koncepcję prawdy. Następnie rozważa zasadność nurtów sceptycyzmu i relatywizmu oraz prezentuje podstawowe kryteria prawdy.

W trzeciej, najobszerniejszej części pracy znajdujemy omówienie źródeł ludzkiego poznania. Najpierw autor wyjaśnia czym jest aprioryzm, a czym aposterioryzm. Następnie omawia doświadczenie wewnętrzne i intuicję pierwszych zasad. Kolejne dwa duże paragrafy poświęca prezentacji poznania zmysłowego i intelektualnego.

Część czwarta dotyka problemu granic poznania. Mamy tu omówione takie stanowiska jak: racjonalizm i irracjonalizm, idealizm w różnych jego odmianach, realizm i sensualizm.

Po każdej części autor zamieszcza bibliografię, użyteczną dla polskiego czytelnika, gdzie można znaleźć pogłębienie omawianej problematyki. Podobnie jak wcześniejsze prace autora, tak i ta odznacza się solidną dokumentacją źródłową, jasnością stylu, umiejętnością ujmowania zagadnień podstawowych dla poszczególnych działów wchodzących w zakres teorii poznania. Książka ks. Kowalczyka powinna się znaleźć nie tylko w bibliotekach o profilu humanistycznym, ale winna także trafić do bibliotek prywatnych, szczególnie do bibliotek wykładowców i studentów filozofii i teologii.

ks. Ignacy Dec